

บทวิจารณ์หนังสือ
หลังเลืดที่นานกิง พิมพ์ครั้งที่ 6
ฉัตรนคร องค์กรสิทธิ์ แปลจาก The Rape of Nanking:
The Forgotten Holocaust of World War II ของ Iris Chang
สำนักพิมพ์มติชน 2549, 360 หน้า ราคา 240 บาท

จิตรลดา แสงปัญญา¹
Chitralada Sangpunya

หลังเลืดที่นานกิง เขียนโดยไอริส จาง นักประวัติศาสตร์เชื้อสายจีน ไอริส จาง เกิดที่เมืองพรินซ์ตัน สหรัฐอเมริกา เธอเป็นหลานของปู่และย่าผู้หนีจากเหตุการณ์สังหารโหดที่นานกิงมาใช้ชีวิตอยู่ในอเมริกา จบการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนจากมหาวิทยาลัยแห่งอิลลินอยส์ ณ เออร์บานา เคยทำงานที่สำนักข่าวเอพี และที่ชิคาโก ตรีบูนา เธอเคยได้รับรางวัล “สันติภาพและความร่วมมือสากล” จากมูลนิธิ จอห์น ที และ แคเธอรีน ดี แมคอาเธอร์ หลังจากหนังสือเรื่อง **The Rape of Nanking** ปรากฏสู่สายตาประชาชน ไอริส จาง ได้รับเชิญไปบรรยายเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่นานกิงมากกว่า 24 ครั้ง ภายในเวลาสามเดือน และในเช้าของวันอังคารที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 มีผู้พบไอริส จาง เสียชีวิตในวัย 36 ปี ด้วยกระสุนปืนในรถยนต์ส่วนตัวบนถนนสายเปลี่ยวแห่งหนึ่งในเมืองซานโฮเซ นครซานฟรานซิสโก

เนื้อหาที่ปรากฏใน **หลังเลืดที่นานกิง** เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อกองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนกำลังเข้ารุกรานประเทศจีนตั้งแต่มณฑลนครเซี่ยงไฮ้มาถึงนานกิงซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่าของจีน และเหล่าทหารของกองทัพญี่ปุ่นได้กระทำการอันทารุณโหดเหี้ยมต่อชีวิตของชาวจีนในนานกิงอย่างที่มนุษย์ทั่วไปคิดไม่ถึง แต่เป็นที่น่าเสียใจว่าเหตุการณ์อันโหดเหี้ยมและทารุณเหล่านี้กลับไม่ได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ให้ชาวโลกทั่วไปได้รับรู้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางการเมือง ดังที่ ไอริส จาง ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในคำนำว่า

¹รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
Associate Professor, Ph.D, Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus

“การฆ่าล้างเผ่าชาวนานกิงมิได้ชิมชาบเข้าสู่ความรู้สึกของชาวโลกเช่นเรื่องราวของการล้างเผ่าพันธุ์อื่นหรือเรื่องที่เกิดกับเมืองฮิโรชิมา ก็เพราะบรรดาผู้ตกเป็นเหยื่อนั้นเองที่ต่างเจ็บอยู่ แต่คำตอบที่ได้มากลับทำให้เกิดคำถามใหม่ ทำไมเหยื่อเหล่านั้นจึงไม่ร้องขอความยุติธรรม หรือหากได้ขอแล้ว ทำไมเล่าความเจ็บปวดร้าวรานของพวกเขายังไม่เป็นที่รับรู้ เพียงไม่นานฉันก็ได้คำตอบชัดเจนว่าสิ่งที่เบ็นเสมือนหนึ่งม่านหนาหนักขวางกั้นเสียงเหล่านี้ไว้จนเจ็บกริบก็คือการเมือง ทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐจีนหรือแม้กระทั่งสหรัฐอเมริกาเองต่างก็พร้อมใจกันละเลยประวัติศาสตร์ส่วนนี้ เพราะสาเหตุจากสงครามเย็นอันหยั่งรากลึก หลังการปฏิวัติโดยพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนในปี ค.ศ.1949 ไม่ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือสาธารณรัฐจีนต่างมิได้เรียกร้องค่าปฏิกรรมสงครามจากญี่ปุ่น (อย่างที่อิสราเอลเรียกร้องจากเยอรมนี) ซึ่งก็เป็นเพราะรัฐบาลทั้งสองต่างแข่งขันหาผลประโยชน์ทางการค้าและการยอมรับทางการเมืองจากญี่ปุ่น แม้แต่สหรัฐอเมริกาเองซึ่งต้องเผชิญอยู่กับลัทธิคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียตและบนผืนแผ่นดินใหญ่ของจีน ก็ยังพยายามแสวงหามิตรภาพและความจงรักภักดีจากอดีตศัตรูอย่างญี่ปุ่น ภาวะตึงเครียดแห่งสงครามเย็นนี้เองที่ทำให้ญี่ปุ่นสามารถหลบเลี่ยงจากการถูกตรวจสอบอย่างรุนแรงไปได้”

ด้วยเหตุนี้ไอริส จาง จึงได้พยายามใช้เวลาในการสืบค้นบันทึกต่าง ๆ และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์สงครามที่นานกิงจนสามารถรวบรวมเรื่องราวทั้งหมดและเรียบเรียงเป็นหนังสือเล่มนี้ด้วยจุดประสงค์ว่า

“ความหวังอันยิ่งใหญ่ของฉันคือหนังสือเล่มนี้จะช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียนและนักประวัติศาสตร์ท่านอื่น ๆ ได้ทำการสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องราวของผู้รอดชีวิตจากเหตุการณ์ที่เมืองนานกิง ก่อนที่เสียงสุดท้ายจากอดีตจะค่อยเลือนหายไปพร้อมกาลเวลา กระทั่งสาบสูญในที่สุด และที่สำคัญกว่านั้น... ฉันหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยกระตุ้นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของฝ่ายญี่ปุ่นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฉันเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นด้วยประโยชน์อมตะของจอร์จ ลันทายานา ที่ว่า **ผู้ไม่ยอมจดจำอดีต จะต้องทำสิ่งนั้นซ้ำ**”

แรงบันดาลใจของไอริส จาง ในการเขียน **The Rape of Nanking** ไม่แตกต่างไปจากความคิดของฉัตรนคร องค์กรสิทธิ์ ผู้แปลที่มีความเชื่อมั่นว่า “หน้าที่ของพวกเราผู้ได้รู้ได้เห็นแล้วถึงความโหดร้ายของสงครามคือการบอกเล่าให้คนรุ่นต่อไปได้รับทราบ ด้วยจุดประสงค์เดียว...หาทางป้องกันไม่ให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นซ้ำ”

ไอริส จาง ได้แบ่งหนังสือเล่มนี้ออกเป็น 3 ภาค ดังนี้

ภาค 1 เริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐานประวัติศาสตร์และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา และหลักการของนักรบชาวมุไร หรือบูชิโด รวมทั้งโชกุน และแนวคิดในการทำฮาราคิริของ ทหารญี่ปุ่น พร้อมทั้งการประกาศจุดมุ่งหมายสำคัญว่า “จุดมุ่งหมายของญี่ปุ่นคือการขยาย ดินแดนและปกครองประเทศอื่น ๆ” ด้วยจุดมุ่งหมายนี้เองที่ญี่ปุ่นสามารถนำประเทศไปสู่ ยุคทองหลังจากตกอยู่ใต้อิทธิพลของประเทศทางตะวันตกมานานถึง 50 ปี แต่ในที่สุดยุคทอง ของญี่ปุ่นก็ต้องปิดฉากลงพร้อม ๆ กับการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งทำให้ญี่ปุ่นตกอยู่ใน ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง ประชาชนว่างงานและหิวโหย ภาวะเหล่านี้คือแรงผลักดัน ให้ญี่ปุ่นต้องแสวงหาแผ่นดินใหม่เพื่อขจัดปัญหาในประเทศของตน จีนซึ่งกำลังจะเติบโตและมีอำนาจในอนาคตจึงตกเป็นเป้าหมายสำคัญของญี่ปุ่น ประกอบกับความผิดพลาดในการตัดสินใจ ของรัฐบาลจีนเกี่ยวกับแผนการป้องกันนานกิงจากการรุกรานของกองทัพญี่ปุ่นและการขาด ความสามัคคีของเหล่าทหารจีน ดังนั้นทีกของนายทหารจีนคนหนึ่งที่ว่า “ไม่ว่าทหารจากส่วนใด จะเข้ามาประจำในพื้นที่ก็ตาม พวกเขาจะทำท่าไม่เอาธุระต่อกัน และพวกเขาไม่เชื่อถือซึ่งกัน และกัน” ทำให้นานกิงต้องตกอยู่ในเงื้อมมือของกองทัพญี่ปุ่นอย่างรวดเร็ว บันทึกละเอียดใน ภาค 1 คือบันทึกเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในนานกิงไม่ว่าจะเป็นการทำทารุณกรรมและ เช่นฆ่าทหารรวมทั้งชาวจีนทั่วไปอย่างโหดเหี้ยม การไล่ข่มขืนสตรีชาวจีนทั้งเด็กและคนชรา

“มีไม่กี่คนที่รู้ว่าทหารเอาดาบปลายปืนเสียบร่างทารกที่ยังเป็น ๆ แล้วก็ตัวร่างนั้น ลงในหม้อน้ำเดือด”

หรือ “ทหารญี่ปุ่นมัดกลุ่มเชลยเข้าด้วยกัน ถีบพวกเขาลงไปในสระต้น ๆ แห่งหนึ่ง แล้วก็โยนระเบิดมือเข้าใส่ ความสนุกคือได้ดู พลุ่ อันแตกกระจายออกเป็นเลือดและเนื้อ สด ๆ”

หรือ “ทหารญี่ปุ่นลากภรรยาของนายเซี่ยซึ่งพยายามแอบอยู่ใต้โต๊ะกับทารกน้อย อายุหนึ่งขวบออกมาที่ห้องโถง พวกเขาฉีกทิ้งเสื้อผ้าของนาง ข่มขืนนาง เสียบนางเข้าที่ยอดดอก ด้วยดาบปลายปืน เสร็จแล้วก็เสียบขวดน้ำหอมเข้าไปในช่องคลอด จากนั้นจึงใช้ดาบแทง ลูกน้อยของนาง”

หากจะถามว่าเหตุใดทหารญี่ปุ่นเหล่านี้จึงได้มีจิตใจเยี่ยงเดรัจฉานเช่นนี้ คำตอบที่ ชัดเจนได้มาจากบันทึกคำให้การของพลทหารนายหนึ่งของญี่ปุ่นว่าพวกเขาถูกผู้บังคับบัญชา ฝึกฝนให้เป็นนักฆ่า “พวกเธอยังไม่ได้ฆ่าใครเลย ดังนั้นวันนี้เราจะมาฝึกฆ่ากันสักหน่อย

พวกเธอต้องไม่คิดว่าพวกคนจีนเป็นคน แต่ให้คิดว่าเป็นแค่ตัวอะไรสักตัวที่มีค่าน้อยกว่าหมา
กว่าแมว ...”

บันทึกในภาคนี้ได้จารึกชื่อและบทบาทของเจ้าชายอาซาเซ พลเอกมัตสึอิ อิวานะ
แห่งญี่ปุ่น แม่ทัพถึงเชิงจ้อ ถัง ชุ่น ซาน หลี ชิว ยิง ทหารและชาวจีนที่มีบทบาทน่าจดจำ
พร้อม ๆ กับการบันทึกวีรกรรมของวีรบุรุษและวีรสตรีชาวตะวันตกที่เสี่ยงชีวิตและสละ
ความสุขเพื่อปกป้องชาวจีนที่ถูกทำทารุณกรรม ได้แก่ จอห์น ราเบ้ (นักธุรกิจชาวเยอรมัน
และหัวหน้าพรรคนาซีสาขานานกิง หนึ่งในผู้ริเริ่มก่อตั้งเขตปลอดภัยสากลในนานกิง) โรเบิร์ต
วิลสัน (ศัลยแพทย์ชาวอเมริกันกลางสมรภูมินานกิง) รวมทั้งวิลเฮล์ม วอทริน หรือมินนี
(สตรีชาวอเมริกัน ผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ของวิทยาลัยศิลปะและวิทยาศาสตร์
สตรีจีนหลิง) ผู้ได้ชื่อว่าเป็นแม่พระแห่งนานกิง เหตุเพราะได้แสดงความกล้าหาญในการปกป้อง
สตรีและเด็กหญิงชาวจีนให้รอดพ้นจากการถูกข่มขืนและทำทารุณกรรมไว้หลายราย

ในภาค 2 ไอริส จาง ได้เขียนถึงผลที่เกิดขึ้นหลังจากญี่ปุ่นเข้ายึดนานกิง นั่นคือ
การรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนานกิงจากผู้สื่อข่าวชาวต่างชาติวันต่อวันเพื่อให้โลกได้
รับทราบและเรียนรู้ รวมทั้งการจัดตั้งเขตปลอดภัยสากลในนานกิง พร้อมทั้งภาพประกอบที่
ยืนยันความโหดเหี้ยมของกองทัพญี่ปุ่น เป็นเหตุให้นานาชาติรุมประณามการกระทำของกองทัพ
ญี่ปุ่นอย่างรุนแรง รัฐบาลญี่ปุ่นจึงต้องพยายามหาทางปกปิดและกลบเกลื่อนการกระทำอันโหด
เหี้ยมของตนด้วยการไล่นักข่าวชาวต่างชาติออกจากรือนานกิงและขัดขวางการเดินทางกลับเข้า
ตัวเมืองของนักการทูตชาวต่างชาติ เนื้อหาต่อจากนั้นคือการกล่าวถึงเหตุการณ์หลังจากกองทัพ
ญี่ปุ่นเข้ายึดนานกิงได้สำเร็จว่ายังคงมีการฉกชิงทรัพย์สินและการกดขี่ข่มเหงอยู่โดยทั่วไป
แต่เป็นที่น่าแปลกใจว่าภาวะเศรษฐกิจของนานกิงกลับกระเตื้องขึ้นได้อย่างรวดเร็วด้วยการ
ซื้อขายข้าวของที่ได้มาจากการขโมย และต่อมากองทัพญี่ปุ่นก็ได้สถาปนารัฐบาลหุ่นของจีน
ขึ้นมา “แต่การกดขี่ข่มเหงยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไป พ่อค้าชาวจีนต้องแบกรับภาระภาษีและค่าเช่า
ที่สูงลิ่ว...” และ “เพื่อให้ชาวจีนตกเป็นทาสสิ่งเสพติดมากยิ่งขึ้น กองทัพญี่ปุ่นยังจ่ายค่าแรง
กรรมกรและโสเภณีด้วยฝิ่น เด็ก ๆ อายุเพียง 10 ขวบ ได้รับแจกบุหรี่สอไล่เหไรอื่น” อย่างไรก็ตาม
ก็ตามเวลาผ่านไปเพียงไม่กี่ปีชาวนานกิงก็เริ่มเดินทางกลับเข้าเมือง หลังจากนั้นเพียงปีครึ่ง
จำนวนพลเมืองจีนในนานกิงก็เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า แต่ชาวนานกิงก็ยังคงตกอยู่ในสภาพจำต้อง
ยอมรับชีวิตที่ตกอยู่ใต้การปกครองของญี่ปุ่นด้วยความทุกข์ทรมานจวบจนกระทั่งวันที่ 14
สิงหาคม 1945 เมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงครามหลังจากสหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูที่

อีโรซิม่าและนางาซากิ ชาวานานกิงจึงได้หลุดพ้นจากแกลนั้นได้

บันทึกต่อจากนั้นได้กล่าวถึงเหตุการณ์หลังจากสงครามยุติว่าฝ่ายสัมพันธมิตรได้จัดตั้งศาลพิเศษเพื่อดำเนินการสอบสวนและพิพากษาโทษอาชญากรสงคราม มีการตัดสินประหารชีวิตทหารญี่ปุ่นที่ก่อเหตุชั่วร้ายในนานกิง แน่แน่นอนว่าคดีข่มขืนและฆ่าจัดเป็นคดีที่โดดเด่นที่สุดของการพิจารณาคดี

ภาค 3 เป็นภาคส่งท้ายซึ่งบันทึกถึงปฏิกริยาและคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในนานกิง การไม่ยอมรับผิดของผู้ดูแลกองทัพบกของญี่ปุ่น และชะตากรรมของบรรดาวีรบุรุษ วีรสตรี ชาวตะวันตกที่ทุ่มเทชีวิตเพื่อปกป้องชีวิตของผู้บริสุทธิ์ชาวจีน เช่น โรเบิร์ต วิลสัน ศัลยแพทย์ในเขตปลอดภัยสากลในนานกิง ผู้ตกอยู่ในภาวะเหมือนฝันร้ายตลอดเวลาและมีดวงตาที่ไม่ยอมทำงานเป็นปกติในตอนเช้า หรือ มินนี่ วอทริน แม่พระของชาวานานกิงซึ่งล้มป่วยด้วยโรคทางจิตและเสียชีวิตด้วยการเปิดวาล์วแก๊สรมตัวเองจนถึงแก่ความตายในบ้านที่สหรัฐอเมริกาหลังเดินทางกลับจากนานกิงได้ครบ 1 ปี ส่วนจอห์น ราเบ้ พ่อพระแห่งนานกิงผู้ซึ่งสัญญากับชาวานานกิงว่าจะเปิดเผยเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นในนานกิงให้รัฐบาลเยอรมันทราบก็ต้องเผชิญกับความผันผวนในชะตากรรมดังถ้อยคำในบันทึกที่ว่า

“ถ้าผมรู้เกี่ยวกับเรื่องโหดร้ายที่น่าซีทำในประเทศจีน ผมก็คงไม่ไปเป็นสมาชิกของพรรคฯ หรือก และหากความคิดเห็นในฐานะคนเยอรมันของผมต่างไปจากเพื่อนชาวต่างชาติอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวอังกฤษ อเมริกัน เดนมาร์ก หรือชาติไหนก็ตาม พวกเขาก็คงไม่เลือกผมเป็นประธานคณะกรรมการสากลของเขตปลอดภัยในนานกิง ตอนอยู่ที่นั่นผมคือพ่อพระที่ช่วยเหลือคนนับแสน ๆ แต่ที่นี่... ผมกลายเป็นคนชั้นต่ำ!”

ไอริส จาง ได้จบบทสุดท้ายของบันทึกนี้ด้วยการเรียกร้องให้มีการบันทึกข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในนานกิงด้วยข้อความที่ว่า “ไม่ว่าใครจะเป็นผู้เขียนประวัติศาสตร์หลังสงครามและเขียนไว้อย่างไร เรื่องราวการสังหารโหดที่นานกิงคือแฟลเป็นอันประทับรอยไว้ในใจมนุษยชาติ แต่สิ่งที่ทำให้รอยแฟลเป็นนั้นน่าขยะแขยงเป็นพิเศษก็คือตอนจบของประวัติศาสตร์ส่วนนี้ไม่เคยได้รับการบันทึกอย่างถูกต้องเหมาะสม...ชาวตะวันตกน้อยคนจะรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเพราะแทบไม่มีใครเก็บหลักฐานอย่างเป็นระบบระเบียบไว้ให้สาธารณชนได้ศึกษา” แต่อย่างไรก็ตามได้มีคนญี่ปุ่นกลุ่มเล็ก ๆ ที่รู้สึกสำนึกและละอายแก่ใจกับเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งยังเชื่อว่าหากรัฐบาลของตนต้องการการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้าน ก็ต้องยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตดังที่สมาคม “ญี่ปุ่นเพื่อมิตรภาพและความปรองดอง” ประกาศข้อความต่อไปนี้ไว้ใน

ปี 1997 “ในสงครามที่ผ่านมา ญี่ปุ่นได้กระทำการอย่างก้าวร้าวและอย่างไม่เกรงใจใคร เป็นผู้รุกรานประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย ทำให้ชีวิตของผู้คนจำนวนมากต้องทุกข์ยากแสนสาหัส โดยเฉพาะในประเทศจีน ในทศวรรษที่ 1930 ญี่ปุ่นทำสงครามกับชาวจีนต่อเนื่องยาวนานถึง 15 ปี ผู้คนนับสิบ ๆ ล้าน กลายเป็นเหยื่อของการคุกคามอย่างต่อเนื่อง เราต้องกล่าวขอภัยอย่างจริงใจต่อสิ่งที่ประเทศญี่ปุ่นได้ทำผิดพลาดในอดีต และขอให้ท่านยกโทษ”

ภาพสะท้อนจากความโหดร้ายทั้งหลายทั้งปวงที่บันทึกไว้ในหลังเลือดที่นานกิงนั้น แม้จะเป็นความเหี้ยมโหดที่ไม่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นจากน้ำมือของเพื่อนมนุษย์ แต่เราก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าความเหี้ยมโหดที่บันทึกไว้ทั้งหมดนั้น คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงดังคำนิยามของศาสตราจารย์ ปีทริช เอส บาร์ตเลตต์ จากภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเยล ที่กล่าวไว้ว่า “นี่เป็นหนังสือเล่มเยี่ยมที่ต้องอ่าน งานวิจัยเกี่ยวกับการสังหารโหดที่นานกิงของไอริส จาง ให้ภาพใหม่ ๆ ของสิ่งที่เกิดในสงครามโลกครั้งที่ 2” หรือคำนิยามของซิกาโก ตรีนูน ที่ว่า “ไอริส จาง รวบรวมงานชิ้นนี้อย่างรอบคอบ กระทั่งได้แง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับการสังหารโหด มาเป็นหนังสือแนวประวัติศาสตร์ที่เรียกร้องสำนึกแห่งศีลธรรม” เช่นเดียวกับคำปรารภของฉัตรนคร องค์สิงห์ ผู้แปลที่กล่าวว่า “คำตอบสำคัญของคำถามที่ว่าทำไมยังต้องพูด แปล หรือเขียนถึงเรื่องสุดโหดที่ผ่านไปแล้วกว่าหกสิบปีนี้จึงน่าจะอยู่ที่ว่า เพื่อที่เราจะได้เรียนรู้และหาทางแก้ไข เพราะหากมนุษยชาติยังมัวหมกมุ่นอยู่กับกลิ่นอายของสงครามเช่นที่เคยเกิดในอดีต ประวัติศาสตร์ก็มีแต่จะซ้ำรอยเท่านั้น”

การที่หนังสือแปลเรื่อง **หลังเลือดที่นานกิง** เริ่มพิมพ์ออกจำหน่ายครั้งแรกตั้งแต่ปี 2546 และมีการตีพิมพ์เพิ่มเติมอีกจนถึง 6 ครั้งภายในเวลาเพียงสามปีย่อมเป็นการประกันถึงคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะผ่านการตีพิมพ์มานานถึง 4 ปีแล้ว แต่ในช่วงเวลาที่เกิดความขัดแย้งทางความคิดของคนไทยจนนำไปสู่ภาวะวิกฤตทางการเมืองในขณะนี้ หลังเลือดที่นานกิงจึงน่าจะเป็นอุทาหรณ์ให้คนไทยได้ซึมซาบถึงความโหดร้ายและความสูญเสียอันเกิดจากการต่อสู้แย่งชิงและการนำประเทศไปสู่ภาวะสงครามได้อย่างดียิ่ง ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหลังเลือดที่นานกิงจะเป็นเหตุการณ์การต่อสู้ระหว่างคนต่างเชื้อชาติซึ่งแตกต่างจากเหตุการณ์ในประเทศไทยขณะนี้ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่างคนเชื้อชาติเดียวกันแต่ต่างความคิด ต่างอุดมการณ์ก็ตาม แต่เชื่อได้ว่าหากความขัดแย้งเหล่านี้ไม่สามารถยุติลงได้ เหตุการณ์ก็อาจจะบานปลายไปจนต้องเปิดทางให้คนต่างชาติเข้ามาย่ำยีประเทศชาติได้ในที่สุด และนั่นอาจทำให้ประเทศไทยและคนไทยถูกกระทำย่ำยีเช่นเดียวกับ

เหตุการณ์ที่เกิดในนานกิงได้ ผู้วิจารณ์จึงหวังว่าบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สร้างความเจ็บปวดแก่ชาวจีนเรื่องนี้ จะปลุกสำนึกให้คนไทยได้มีสติพอที่จะหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันกอบกู้ความสามัคคีให้กลับคืนมาสู่ประเทศไทยของเราได้บ้าง และท้ายที่สุดหวังว่าเนื้อหาที่ปรากฏใน *หลังเลือดที่นานกิง* จะช่วยให้ผู้กระหายอำนาจทั้งหลายทั้งปวงได้มีสติเพื่อหยุดคิดถึงความสูญเสียอันเกิดจากการแสวงหาอำนาจที่ไม่ยอมสิ้นสุดของตน